

strengthening of the role of "non-traditional actors" of international affairs, growth of the role of social platforms, search for the new forms of communication and dialogue between the participants of international relations.

Keywords: forecasting, strategic forecasting, forecast, international relations.

УДК 656.7.071.7.351.814.263.2:378:168:522(045)

О. М. Сідоркіна

СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКІ АСПЕКТИ УПРАВЛІНСЬКИХ ВІДНОСИН У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ СУСПІЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Національний авіаційний університет
ORCID: 0000-0002-8624-2398

Анотація. У статті розглядаються філософські аспекти соціально-комунікативних управлінських відносин, особливості їхніх історичних типів. Обґрунтовуються духовні чинники організації механізмів соціального управління, показується їхній зміст та значення як фактору соціального розвитку в умовах сучасних суспільних викликів. Гуманізація соціальних відносин, гуманізм соціального управління виступає основним принципом побудови майбутнього діалогічного середовища у міждержавних та міжкультурних відносинах.

Ключові слова: соціальна інформація, соціальна комунікація, соціальне управління, суб'єкт та об'єкт управління, типи соціального управління, духовні чинники соціального управління, гуманізація управління, соціальний розвиток.

Вступ

Управлінські відносини виступають складовою соціально-комунікативних відносин та більш загальної проблеми суспільного управління. Будь-який теоретичний або практичний соціальний проєкт, відомий з історії суспільної думки та практики, містив і важливу проблематику принципів соціальної взаємодії, управління соціальним розвитком. Реалізація різноманітних принципів управління у різних соціальних моделях акумулює значний суспільний досвід і дозволяє виокремити дане питання в якості окремого предмета соціально-філософського вивчення. Сучасна динамічна епоха з проявами кризових явищ, у тому числі в галузі суспільного управління, актуалізує необхідність поглибленого наукового дослідження зазначених аспектів соціальної діяльності та вироблення нових підходів до розуміння всієї сукупності відомих закономірностей функціонування існуючих соціальних моделей суспільства.

Сучасні суспільні виклики мають загальний та системний характер, маючи соціально-економічний, політичний та культурний виміри, охоплюючи практично всі сфери соціального життя. Системний характер таких викликів передбачає вивчення різнопланових суспільних трансформаційних процесів із позицій розуміння певного соціуму як системного утворення. Будь-яке суспільство як цілісне утворення розвивається як система, елементи якої перебувають у постійній динамічній взаємодії між собою. Соціально-управлінські зв'язки на основі використання соціально значущої інформації є важливою складовою функціонування соціальних систем. Відповідно, і управління соціумом повинно бути системним та комплексним.

Різні аспекти філософії управління з урахуванням сучасних технологічних викликів відносно традиційної природи людини аналізуються у низці робіт: (Бех 2012; Гаєвська 2000; Головаха 1993; Дротянко 2022; Паніна 1993; Халик 1999; Шатохін 2018; Щокін 2006). Пов'язана з цим проблематика соціальної

відповідальності та здійснення соціальнокомунікативних зв'язків розглянута у деяких роботах (Скиба 2022; Ченбай 2022). Значна інформація стосовно специфіки соціальної взаємодії та соціального управління у різних історичних типах суспільств була накопичена етнографічними, історичними, соціологічними дослідженнями, представлених працями Й.-Я. Бахофена, Ф. Броделя, М. Вебера, Е. Дюркгейма, Г. Морганна, К.-Л. Строса, Е. Тейлора та ін. (Бродель 1995; Вебер 1998; Дюркгайм 2002; Леві-Строс 2000; Першиц, Монгайт, Алексєєв 1980).

Мета дослідження

Не дивлячись на те, що управлінські впливи притаманні всім сферам суспільного життя, проблемі аналізу управління як особливого виду суспільних відносин у соціально-філософському контексті повинна бути приділена більша увага. Тому метою статті є розгляд філософських аспектів управлінських відносин у контексті сучасних суспільних викликів. Врахування цих аспектів дозволить також більш досконало втілити у практичній площині основні положення концепції сталого розвитку.

Методологія дослідження

Методологічну основу статті складають, насамперед, теоретичні засади діалектичного підходу у трактуванні взаємодії суб'єкта та об'єкта соціального управління, принципи системного підходу. Також у своїх міркуваннях ми спиралися на філософські і соціологічні дослідження соціальних девіацій, стану суспільної свідомості.

Результати

Дослідження питань, пов'язаних із соціальним управлінням, традиційно відбувалося у кількох аспектах: господарському (економічне управління), соціально-політичному та соціально-психологічному. Проте, діючи в межах цілісної суспільної системи, управління являє собою єдиний та нероздільний на окремі елементи процес, що робить питання управління глобальною суспільною проблемою, складаючи фундаментальний аспект соціальної філософії.

Проблема соціально-управлінських відносин у контексті сучасних суспільних викликів може бути осмислена на основі загальних положень філософії, зокрема через аналіз під відповідним кутом зору категорій об'єкта і суб'єкта впливу, випадкового та закономірного, загального й особливого, якісних відмінностей соціальних систем від природних і технічних, їхнього конкретно-історичного характеру.

В історичному плані у суспільстві склалися два основні принципи дії механізму управління у формі стихійності та усвідомленості. Перший із них відображає такий характер взаємодії соціальних сил, у якому переважає дія випадкового як певного усередненого результату, що складається із маси цілеспрямованих свідомих дій, коли принципово неможливо врахувати всі їхні наслідки. У цьому випадку із такої соціальної системи дія випадкового не може бути усунута (ринок як відповідна соціальна модель). Сучасне суспільство перебуває на такому етапі свого розвитку, коли наукове управління ним на основі глибшого пізнання соціальних закономірностей, дедалі більше набуває рис свідомого впливу, що також потребує всебічного вивчення і удосконалення механізмів управління.

Краще розуміння цього питання є можливим через специфіку історичних типів соціального управління та їхнього впливу на соціальний розвиток. Згідно з історичним підходом типи соціального управління можливо класифікувати відповідно до основних етапів суспільного розвитку. Тому можна виокремити родоплемінне управління, управління у рабовласницькому, феодальному та капіталістичному суспільствах.

В умовах родоплемінних відносин племінні вожді, наділені владою та авторитетом, виступали виразниками загальної волі і здійснювали координацію усіх основних функцій життєдіяльності родоплемінних колективів. У цьому механізмі управління істотна роль належала груповій свідомості, втіленій у традиціях, із чим притаманний родоплемінному мисленню ритуально-символічний характер колективних рішень у практичних діях при відносно слабкій диференціації між сферами суб'єкта та об'єкта управління. У період рабовласницького суспільства вже виникають законодавчі принципи, відбувається диференціація влади, розмежування сфер суб'єкта та об'єкта управління з найвищим рівнем свого прояву у структурі римського права. В умовах феодального суспільства відбувається більша диференціація систем управління (політичних, правових, моральних, релігійних, філософських, художніх та ін.), покликаних забезпечити відповідні принципи суспільної поведінки людей, окремих соціальних груп та суспільства загалом. Елітарний та спадковий характер мала політична влада і майже всі форми матеріального й духовного виробництва, спостерігалася ієрархічність суб'єкта управління.

При капіталізмі в основі змін у системі управління соціальними процесами, ускладнення їхніх механізмів були процеси матеріального і духовного виробництва, форми власності, різні види конкурентної боротьби і відповідні правові відносини. Була започаткована практика макси-

мального використання досягнень науково-технічного прогресу та людських можливостей. В умовах загальнодемократичних процесів політична влада втрачає риси спадковості, перетворюючись на виборну, а правляча еліта формується із представників, що здатні керувати різними сферами суспільного життя. З подальшим розвитком суспільства ускладнюються управлінські, інформаційно-комунікаційні взаємозв'язки, механізми зворотних зв'язків у вигляді прямих і непрямих форм громадського контролю за діяльністю органів влади (виборча система, громадська думка, засоби масової інформації, діяльність громадських організацій тощо). Управління перетворюється на окрему сферу діяльності і професію (менеджмент) з відповідними соціальними інститутами, широко використовуються інформаційно-комунікаційні технології.

У низці досліджень сучасний перехідний період розвитку соціальних систем характеризується як «просторово-часовий інтервал екстремально-хаотичного розвитку соціуму, у ході якого один його тип організації трансформується в інший за допомогою комплексу деструктивно-конструктивних конфліктів» (Головаха, Паніна 1993, 25). Це є соціально-економічним та духовно-психологічним підґрунтям ситуації пошуку сенсу буття та сталих імперативів життєдіяльності, виражених, зокрема, складними процесами у релігійній сфері. Криза адекватності старих ідеологічних систем новим суспільним потребам завжди супроводжує перехідні стани суспільства та виступає причинною основою зміни ідейних рухів. Тотальний характер цих криз разом із подібного типу суспільно-економічними перетвореннями формує уявлення про ситуацію «соціально-культурної травми». У цьому ракурсі буття особливого значення для постсоціалістичного світу, на думку Т. Халика, набуває проблема «внутрішнього миру», який перебуває під загрозою скрізь, де відсутні розвинуті демократичні механізми й головна умова їхнього успішного функціонування – культура діалогу» (Халик 1999, 6).

Отже, у пошуках виходу з духовної кризи і стабільної екзистенційної основи потрібна нова система життєвих орієнтирів та готові до сприйняття соціальні інститути, в основі діяльності яких знаходилися б принципи гуманізму. Особливо це стосується релігійно та етнокультурно неоднорідних спільнот. Тобто гуманізація соціальних відносин, гуманізм соціального управління виступає основним принципом побудови майбутнього діалогічного середовища у міждержавних та міжкультурних відносинах.

За умов дестабілізації суспільства, процесом і результатом руйнування традиційних усталених ціннісно-нормативних структур, які регулюють соціальну поведінку та взаємодію, виявляється одна з форм соціальних девіацій – аномія (або безнормність). Аномія призводить до погіршення морального стану населення, який є психологічним формуванням ціннісно-нормативних структур, притаманним кожному суспільству на

певних етапах історичного розвитку. Проте в низці сучасних суспільств подібні трансформації через різкість та системність змін набули характеру тривалої аномії з низкою специфічних реакцій на неї з боку масової свідомості (Головаха, Паніна 1993). З огляду на це, аномічні прояви можуть розглядатися в якості соціальної патології, що загрожує нормальному функціонуванню суспільства загалом.

Ускладнення суб'єкт-об'єктних управлінських відносин змінює характер і механізми прийняття управлінських рішень та висуває новий рівень вимог до реальних керівних осіб, що наділені владними повноваженнями у плані підвищення міри відповідальності. До суб'єкта управління висуваються такі важливі вимоги, як компетентність, досвід, наявність адміністративних здібностей, до переліку яких необхідно додати гуманістичну спрямованість особистості, оскільки об'єктом управління у кінцевому підсумку завжди є людина та людські колективи. У цьому відображається фундаментальна закономірність усіх соціальних процесів: для своєї реалізації кожен із них має «олюднитися», тобто знайти своє втілення у діяльності конкретних людей.

Як влада інститут управління може виступати одночасно у поєднанні кількох форм: у формі примусу (закони, соціальні норми, правила, традиції), у формі переконання (пропаганда), або у формі визнання авторитету (релігія і віра). Свого найвищого вираження соціальне управління знаходить у формі соціального самоуправління як специфічного шабля розвитку всієї системи соціально-управлінських відносин. Останнє передбачає наявність високої культури як об'єкта, так і суб'єкта управління, що виражається у високих морально-психологічних якостях, демократизмі та гуманізмі. За таких умов принцип зворотних зв'язків стосовно соціального управління виражається не лише у виконанні і систематичному контролі, а, найголовніше, передбачає широку ініціативу, активне розуміння, співтворчість і навіть справжню творчість тих, хто виступає у даній ситуації в якості об'єкта управління.

Управління на основі соціально значущої інформації та комунікації внутрішньо є необхідним як для суспільства, так і для кожного з його складових. Тому ступінь організації механізмів управління може розглядатися в якості одного із суттєвих показників рівня розвитку суспільства загалом та кожної з його сфер окремо.

Поряд із соціально-економічними та науково-технічними важлива роль у цій системі соціального управління належить духовним чинникам організації механізмів управління, у яких відображається певна парадигма або усталена система критеріїв інформаційно-управлінських впливів, що вважається базовою і найбільш ефективною. Тому гуманізація управлінської підсистеми з розвитком елементів соціальної самоорганізації може розглядатися як один із засобів успішного подолання сучасних викликів, формування позитивних зворотних зв'язків між індивідами, колективами і суспільством загалом, а також повинна бути обов'язковим складником всіх існуючих зараз та

майбутніх соціальних проєктів. Саме принципи гуманізму, позитивних системних соціальних зв'язків, ефективне використання соціально значущої інформації та комунікації, демократичний характер розподілу соціальних впливів та можливостей самоорганізації слугуватимуть змістовим контентом суспільної трансформації, за якими шлях до виживання людства.

Обговорення

Система соціально-управлінських відносин є об'єктивно складною через наявність у її складі як різнотипних елементів, так і впливом на функціонування цієї системи різнопланових зовнішніх факторів, які спрямовують її розвиток і визначають її особливості на конкретно-історичному етапі свого розвитку. Це, насамперед, сфера комунікації у розумінні її як передачі соціально значущої інформації, це різноманітні аспекти індивідуальної та соціальної психології, ідеологічних і світоглядних уявлень, у тому числі, пов'язаних із традиційними і релігійними цінностями, засадами педагогіки, прийнятими у суспільстві, рівнем науково-технічного розвитку тощо. Тобто містить у собі філософські, соціологічні, культурологічні, психологічні, політологічні, організаційно-технічні аспекти.

Уся сукупність соціальних взаємодій розуміється як суб'єкт-об'єктна взаємодія в управлінській підсистемі. І об'єкт, і суб'єкт управління характеризуються складною, багаторівневою структурою, в якій в якості суб'єкта управління виступають соціальні інституції (у тому числі релігійні), різноманітні організації, виробничі колективи, окремі особистості. Хоча процес управління здійснюється не лише стосовно людських колективів, але й поширюється на природні процеси (екологічне управління), а також технологію, розміщення продуктивних сил, проте управління ними також завжди є опосередкованим управлінськими взаємодіями між людьми.

Найбільш ґрунтовно проблеми, пов'язані з різними аспектами управління, розроблялися з розвитком загальнотеоретичних дисциплін, зокрема кібернетики, два основоположні поняття якої – інформація та управління – мають безпосередній зв'язок із сферою соціального управління. Це, насамперед, поняття соціальної інформації та соціального управління. При цьому управління суспільством має принципові відмінності від процесів управління у живих організмах та технічних системах. Суспільне управління має складну структуру і включає в себе матеріальні і духовні процеси, виступаючи як специфічний вид людської діяльності. В самому механізмі соціального управління фундаментальна роль належить принципу зворотного зв'язку, який передбачає в якості необхідних моментів обмін інформацією та взаємодією суб'єкта та об'єкта управління. Недостатнє знання суб'єктом управління специфіки відповідного об'єкта (або встановлення жорсткої моделі соціального управління за тоталітарних режимів) призводить до порушення принципу зворотного зв'язку та малоефективному процесу управління.

Визначаючи роль управління як фактору соціального розвитку, необхідно зазначити його функції збереження і підтримання функціонального

здоров'я системи та її подальшого розвитку. Особливо важливим цей аспект управлінської діяльності виявляється при гармонійному типі розвитку за умов зняття напруги між неантагоністичними протилежностями, оскільки управління у такому разі стає стимулом або стримувавцем подальшого розвитку соціальної системи. Тому для реалізації успішної соціально-управлінської діяльності необхідним є не лише осягнення законів і тенденцій руху суспільства, але й врахування конкретно-історичних причин появи тих чи інших соціальних явищ, управління якими у кожному конкретному випадку і буде виступати реальним фактором соціальної еволюції. Тому адекватне з'ясування причин соціальних суперечностей у взаємодії загального і конкретного є основою для прийняття вірних управлінських рішень.

Крім цього, процес вироблення управлінських програм передбачає врахування низки інших чинників, найважливішими з яких є морально-психологічна суспільна атмосфера, від якої значною мірою залежить реалізація управлінського рішення з урахуванням зворотних зв'язків. Тобто, з філософських позицій, ефективне соціальне управління полягає в здатності коригувати загальне через окреме і особливе, щоб воно не виходило за межі загальних тенденцій розвитку, і одночасно виступає як соціальна практика для перевірки істинності абстрактно-теоретичних соціальних ідей і проектів.

Висновки

Отже, соціальне управління, маючи конкретно-історичний характер, є особливим видом суспільних відносин, утворюючи необхідний елемент будь-якої сфери життя суспільства. Поряд із соціально-економічними та науково-технічними, важлива роль у цій системі соціального управління належить духовним чинникам організації механізмів управління, у яких відображається певна парадигма або усталена система критеріїв інформаційно-управлінських впливів, що вважається базовою і найбільш ефективною.

В умовах сучасних суспільних викликів, які мають системний характер, гуманізація управлінської підсистеми з розвитком елементів соціальної самоорганізації може розглядатися як один із засобів успішного подолання сучасних викликів, формування позитивних зворотних зв'язків між індивідами, колективами і суспільством загалом, а також повинна бути обов'язковим складником всіх існуючих зараз та майбутніх соціальних проектів. З філософської точки зору, ідеалом історичного розвитку соціального управління може слугувати такий спосіб колективного суспільного самоуправління, за якого суб'єкт і об'єкт управління складають органічну функціональну єдність. Гуманізація соціальних відносин, гуманізм соціального управління виступає основним принципом побудови майбутнього діалогічного середовища у міждержавних та міжкультурних відносинах.

Список літератури

1. Бех В. П., Бех Ю. В., Попов С. М. Соціальне управління у контексті саморегуляції соціального організму країни: монографія. Запоріжжя : Просвіта, 2012. 571 с.

2. Бродель Фернан. Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм, XV-XVIII ст. Том 1. Структура повсякденності: можливе і неможливе. Київ : Основи, 1995. 543 с.

3. Вебер Макс. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика. Київ : Основи, 1998. 534 с.

4. Гаєвська О. Б. Управління як соціальний феномен. Київ : КНЕУ, 2000. 168 с.

5. Головаха Є. І., Паніна Н. В. Патологія посттоталітарного суспільства: від психіатричного самодіагнозу до аналізу специфічних соціопатій. Філософська і соціологічна думка. 1993. № 5. С. 19–39.

6. Дротянко Л. Г. Трансформація людської природи в контексті системи «людина-природа». Вісник Національного авіаційного університету. 2022. № 1 (35). С. 5-10. (Серія «Філософія. Культурологія»).

7. Дюркгайм Е. Первісні форми релігійного життя: Тотемна система в Австралії. Київ : Юніверс, 2002. 424 с.

8. Леві-Строс Клод. Первісне мислення. Київ : Український Центр духовної культури, 2000. 324 с.

9. Першіц А. І., Монгайт О. Л., Алексеев В. П. Історія первісного суспільства : підручник для студентів історичних факультетів вищих навчальних закладів. Київ : Вища школа, 1980. 224 с.

10. Скиба О. П. Релігійні комунікації і екологічна відповідальність сучасної людини. Вісник Національного авіаційного університету. 2022. № 1 (35). С. 110-115. (Серія «Філософія. Культурологія»).

11. Халик Т. «Витіснений» Бог. Про духовну ситуацію в посткомуністичному суспільстві. Людина і світ. 1999. № 11-12. С. 3–8.

12. Ченбай Н. А. Соціальна відповідальність в умовах глобальної екологічної кризи. Вісник Національного авіаційного університету. 2022. № 1 (35). С. 120-124. (Серія «Філософія. Культурологія»).

13. Шатохін А. М., Вуйченко М. А. Філософські проблеми управління суспільством. *Актуальні проблеми філософії та соціології: Науково-практичний журнал*. Вип. 21. Одеса, 2018. С. 121-124.

14. Щокін Г. В. Закони соціального розвитку і управління. Міжрегіональна академія управління персоналом. Київ : МАУП, 2006. 192 с.

References

1. Bekh, Volodymyr, Yulia Beh, and Serhiy Popov. 2012. *Sotsialne upravlinnia u konteksti samorehuliaty sotsialnoho orhanizmu krainy [Social management in the context of self-regulation of the country's social organism]*. Zaporizhzhya: Prosvita.

2. Braudel, Fernand. 1995. *Struktura povsiakdennosti: mozhlyve i nemozhlyve [The structure of everyday life: possible and impossible]*. Vol. 1 of *Materialna tsyvilizatsiya, ekonomika i kapitalizm, XV-XVIII st., Material civilization, economy and capitalism, XV-XVIII centuries*. Kyiv : Osnovy.

3. Weber, Max, 1998. *Sotsiolohiia. Zahalnoistorychni analyzy. Polityka [Sociology. General historical analyses. Politics]*. Kyiv: Osnovy.

4. Gaevska, Oksana, 2000. *Upravlinnia yak sotsialnyi fenomen [Management as a social phenomenon]*. Kyiv : KNEU.

5. Golovakha, Yevhen, and Nataliia Panina. 1993. "Patolohiia posttotalitarnoho suspilstva: vid psykhiatrychnoho samodiahnozu do analizu spetsyfychnykh sotsiopatii" ["Pathology of post-totalitarian society: from psychiatric self-diagnosis to the analysis of specific sociopathies"]. *Filosofska i sotsiolohichna dumka, Philosophical and sociological thought* 5: 19–39.

6. Drotianko, Liubov. 2022. "Transformatsiia liudskoi pryrody v konteksti systemy "liudyna-pryroda" ["Transformation of human nature in the context of the "man-nature" system"]. *Visnyk Natsionalnoho aviatsiinoho universytetu. Seriya: Filozofia. Kulturolohiia, Proceedings of the National Aviation University. Series: Philosophy. Cultural Studies* 1(35): 5–10.

7. Durkheim, Emile. 2002. *Pervisni formy relihiynoho zhyttya: Totemna sistema v Avstraliyi [Primitive forms of religious life: Totem system in Australia]*. Kyiv : Yunivers.

8. Levi-Strauss, Claude, 2000. *Pervisne myslennya [Primitive thinking]*. Kyiv : Ukrainskyi Tsentr dukhovnoi kultury.

9. Pershits, Abram, Mongait, Hanna and Aliksieiev. 1980. *Istoriia pervisnogo suspilstva [History of primitive society]*. Kyiv : Vyscha shkola.

10. Skyba, Oksana. 2022. "Relihiini komunikatsii i ekolohichna vidpovidalnist suchasnoi liudyny" ["Religious communications and environmental responsibility of modern man"]. *Visnyk Natsionalnoho aviatsiinoho universytetu. Seriya: Filozofia. Kulturolohiia, Proceedings of the National Aviation University. Series: Philosophy. Cultural Studies* 1(35): 110–115.

11. Khalyk, Tjmarsh, 1999. "Vytyshenyi" Boh. Pro dukhovnu sytuatsiiu v postkomunistychnomu suspilstvi ["Displaced" God. About the spiritual situation in the post-communist society"]. *Lyudyna i svit, Man and World* 11-12: 3–8.

12. Chenbai, Nataliia. 2022. "Sotsialna vidpovidalnist v umovakh hlobalnoi ekolohichnoi kryzy" ["Social responsibility in the conditions of the global environmental crisis"]. *Visnyk Natsionalnoho aviatsiinoho universytetu. Seriya: Filozofia. Kulturolohiia, Proceedings of the National Aviation University. Series: Philosophy. Cultural Studies* 1(35): 120–124.

13. Shatokhin, Anatolii and Maryna Vuychenko. 2018. "Filozofski problemy upravlinnia suspilstvom" ["Philosophical problems of managing society"]. *Aktualni problemy filozofiyi ta sotsiologii, Current problems of philosophy and sociology* 21: 121–124.

14. Shchokin, Georgij. 2006. *Zakony sotsialnoho rozvytku i upravlinnia [Laws of social development and management]*. Kyiv : Mizhrehionalna akademiia upravlinnia personalom.

O. Sidorkina

SOCIAL AND PHILOSOPHICAL ASPECTS OF ADMINISTRATIVE MANAGEMENT RELATIONS IN THE CONTEXT OF MODERN SOCIAL CHALLENGES

Introduction. The modern dynamic era with manifestations of crisis phenomena actualizes the need for in-depth scientific research of administrative management of social activity. **The aim and tasks** are to consider the philosophical aspects of administrative management relations in the context of modern social challenges to implement the main provisions of the concept of sustainable development in practice. **Research methods** consist primarily of the theoretical foundations of the dialectical approach in interpreting the interaction of the subject and the object of social administration, the principles of the systemic approach. Also, the author relied on philosophical and sociological studies of social deviations, the states of social consciousness. **Research results.** The humanization of the management subsystem with the development of elements of social self-organization can be considered as one of the ways to successfully overcome modern challenges, the formation of positive feedback between individuals, teams and society as a whole, and should also be a mandatory component of all existing and future social projects. It is the principles of humanism, positive systemic social relations, the effective use of socially significant information and communication, the democratic nature of the distribution of social influences and opportunities for self-organization that will serve as the meaningful content of social transformation, which is the path to the survival of humanity. **Discussion.** The entire set of administrative management interactions is understood as subject-object interaction with a complex, multi-level structure. The administrative management process is carried out in relation to human collectives, extends to natural processes (ecological management), as well as technology, the placement of productive forces. **Conclusions.** In the conditions of modern societal challenges, which have a systemic nature, the humanization of the administrative management subsystem with the development of elements of social self-organization can be considered as one of the ways to successfully overcome modern challenges, to arrange positive feedback between individuals, collectives and society as a whole, and to be mandatory an essential component of all current and future social projects. From a philosophical point of view, the ideal of the historical development of social administrative management can serve as a method of collective social self-management, in which the subject and the object of management form an organic functional unity. Humanization of social relations, humanism of social administrative management is the main principle of building a future dialogic environment in interstate and intercultural relations.

Keywords: social information, social communication, social administrative management, subject and object of management, types of social management, spiritual factors of social management, humanization of management, social development.

УДК 1(091):101

Т. Д. Суходуб

НАВКОЛО РОЗУМІННЯ ФІЛОСОФІЇ: ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКІ ДИСКУСІЇ ХХ – ХХІ СТОЛІТЬ

Центр гуманітарної освіти Національної Академії наук України
ORCID: 0000-0002-7801-8126

Анотація. У статті розглядаються особливості «класичної» та сучасної філософії, типи філософського та соціального мислення як предмет сучасного історико-філософського дискурсу. Актуальність постановки питання про розуміння філософії як певної культури мислення в аспекті суперечливого зв'язку філософської традиції та сучасного філософування викликана необхідністю переосмислення можливостей філософії у питанні стосовно соціокультурного, цивілізаційного визначення сучасного людства. Зроблено висновок: утопічне мислення, являючи собою варіант «соціального проектування», є трансісторичним феноменом і не може бути ототожненим із культурою класичного («модерного») мислення.

Ключові слова: філософія, дискусія, тип філософського мислення, утопічне мислення, «інший» модерн, соціальний проект.

Вступ

Опосередкованою ланкою соціокультурних перетворень у будь-яку історичну добу є культура філософського мислення, яка створює певні інтелектуальні умови для розуміння засадничих підстав людського буття та його доцільних щодо інтересів загалу трансформацій. Особливість сучасної епохи полягає у суперечливому поєднанні світоглядів, формування яких впливає з течій, що в історико-

філософському дискурсі прийнято означати як «філософія модерну», вершиною якої є «класична» традиція, та «постмодерністська» мисленнева культура, здебільшого пов'язана із сучасною французькою філософією. Дещо окрему нішу у добу «постмодерну» займає філософія діалогу або комунікативна (практична) філософія, якій хоча й притаманні такі ознаки сучасного (постмодерного) філософування, як зважання на текст, мову, дискурс,